basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/
NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

VISUELE KUNSTE V1

MEI/JUNIE 2026

PUNTE: 100

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 19 bladsye.
Hierdie vraestel moet in volkleur gedruk word.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING

In hierdie eksamen sal jy die volgende vaardighede toon:

- Die gebruik van die korrekte kunsterminologie
- Die gebruik en toepassing van visuele analise en kritiese denke
- Skryf- en navorsingsvaardighede binne 'n historiese en kulturele konteks
- Die plaas van spesifieke voorbeelde in 'n kulturele, sosiale, politieke en historiese konteks
- 'n Begrip van eiesoortige kreatiewe style

Lees die volgende instruksies voordat jy besluit watter vrae om te beantwoord:

1. Hierdie vraestel bestaan uit AGT vrae.
2. Beantwoord ENIGE VYF vrae vir 'n totaal van 100 punte.
3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
4. Vrae verskyn op die linkerkantste bladsye, met visuele bronne op die regterkantste bladsye.
5. Maak seker dat jy na die kleurafdrukke van die visuele bronne verwys waar dit vereis word.
6. Jy MOET kunswerke, wat jy self bestudeer het, in die tweede deel van elke vraag gebruik.
    - Jy mag NIE kunswerke wat in hierdie vraestel voorkom, as jou voorbeelde van bestudeerde kunswerke gebruik NIE. Jy mag wel ander kunswerke deur kunstenaars wat in die vraestel voorkom, as jou bestudeerde kunswerke gebruik.
    - Jy mag NIE dieselfde kunswerke wat jy bestudeer het, in verskillende vrae herhaal NIE.
7. Noem die kunstenaar en titel van ELKE kunswerk wat jy in jou antwoorde bespreek vir die kunswerk wat jy bestudeer het. Onderstreep die titel van 'n kunswerk of die naam van 'n gebou/struktuur.
8. Gebruik volsinne en paragrawe volgens die instruksies van elke vraag. 'n Lys met feite/tabelle word NIE aanvaar NIE.
9. Jy moet die vrae op 'n holistiese manier beantwoord. Die kolpunte stem nie ooreen met 'n spesifieke punt nie, maar jy moet dit as riglyne in jou antwoorde op die vrae gebruik.
10. Wanneer jy gevra word om 'n analise te doen, moet jy 'n gedetailleerde bespreking gee wat 'n keuse van die volgende kriteria gebruik:
    - Formele kunselemente, soos lyn, kleur, tekstuur, fatsoen/vorm en toonwaarde
    - Komposisie, fokuspunt en balans, ens.
    - Invloede
    - Styl en media
    - Tegniek
    - Betekenis en interpretasie

11. Maak seker dat jy kunswerke direk vergelyk indien die vraag dit vereis.

12. Tydbestuur en lengte van antwoorde:

    - Jy moet ongeveer 36 minute per vraag aan ELK van die VYF vrae gekies, bestee.
    - Gebruik die volgende as 'n riglyn vir die lengte van jou antwoorde. Let op die puntetoekenning.

        - 6–8 punte: 'n minimum van ½–¾ bladsy
        - 10–14 punte: 'n minimum van 1–1½ bladsy(e)
        - 20 punte: 'n minimum van 2 bladsye

13. Skryf netjies en leesbaar.

BEANTWOORD ENIGE VYF VRAE.

VRAAG 1: DIE STEM VAN OPKOMENDE KUNSTENAARS

Musiek is 'n uitdrukking van die mensdom. Dit is iets wat ons almal aanraak. Dit maak nie saak van watter kultuur ons is nie, almal is lief vir musiek. – Billy Joel

1.1 Bespreek hoe die aanhaling hierbo in die musikante in FIGUUR 1a en FIGUUR 1b uitgedruk word.

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Die houding van die musikante
- Die gebruik van kleur, lyn en ruimte
- Komposisie
- Watter tipe musiek, dink jy, speel elke musikant en hoekom? (10)

1.2 Skryf 'n opstel waarin jy die kunswerke bespreek van enige TWEE Suid-Afrikaanse kunstenaars wat jy bestudeer het (EEN kunswerk per kunstenaar) wat hulle daaglikse ervaringe uitbeeld.

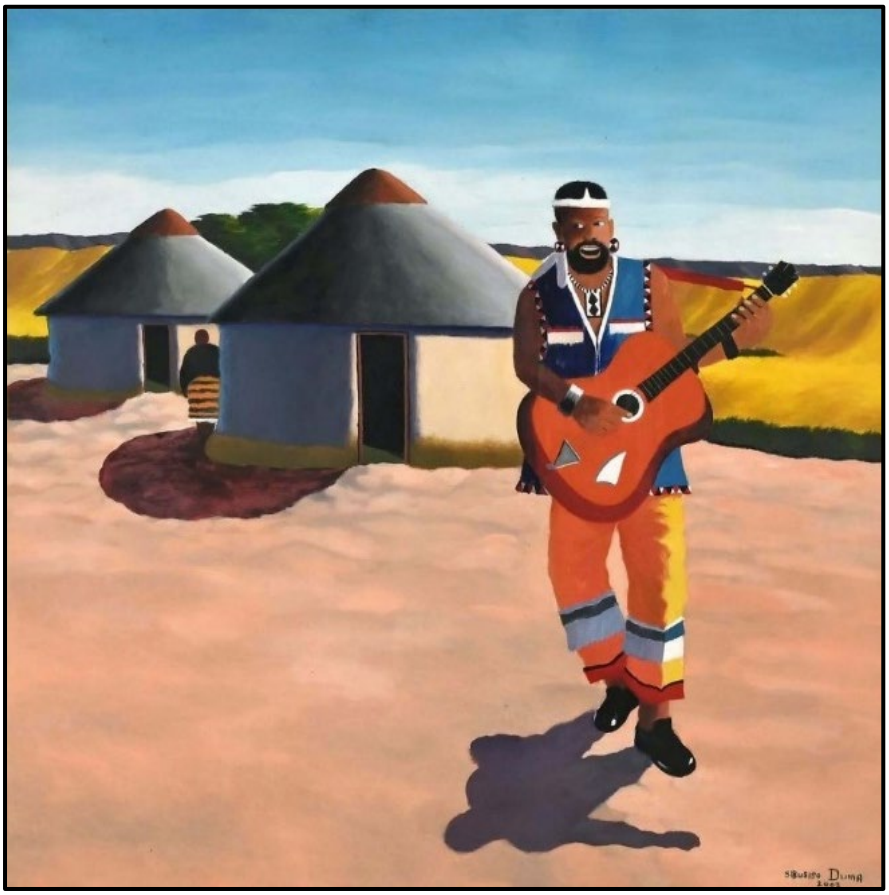
Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Beskrywing van die mense en omgewing
- Formele kunselemente
- Media en tegniek
- Wat hulle daaglikse ervaringe ons vertel (10)

[20]

FIGUUR 1a: Pablo Picasso, ***The Old Guitarist (Die Ou Kitaarspeler)***, olieverf op paneel, 1903–1904.

FIGUUR 1b: Sibusiso Duma, ***Guitarist (Kitaarspeler)***, akriel op papier, 2002.

VRAAG 2: SUID-AFRIKAANSE KUNSTENAARS BEÏNVLOED DEUR AFRIKA- EN/OF INHEEMSE KUNSVORME

Teresa Kutala Firmino is in 'n klein dorpie in Noordwes in Suid-Afrika gebore. In 2023 het sy tyd in Angola deurgebring. In haar skildery in FIGUUR 2a sien ons die invloed van Angolese tradisionele maskers van die Chokwe-mense (FIGUUR 2b) en die invloed van Europese skilderkuns deur Édouard Manet (FIGUUR 2c).

2.1 Verduidelik die invloede van FIGUUR 2b en 2c op FIGUUR 2a.

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Die gebruik van kleur en kwashale in FIGUUR 2a
- Ooreenkomste tussen die Chokwe-masker in FIGUUR 2b en die maskers in FIGUUR 2a
- Die invloed van die liggaamshoudings van die figure en voorwerpe in FIGUUR 2c op FIGUUR 2a
- Dink jy die Afrika- of die Europese invloed is sterker in FIGUUR 2a? Gee redes vir jou antwoord. (8)

2.2 Bespreek die werk van TWEE Suid-Afrikaanse kunstenaars wat jy bestudeer het en verduidelik die invloede van Afrika- of inheemse kulture, simbole en/of tegnieke in hulle kunswerke (EEN kunswerk per kunstenaar).

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Invloede
- Komposisie
- Formele kunselemente
- Media en tegniek
- Betekenis wat die kunstenaars wou uitdruk (12)

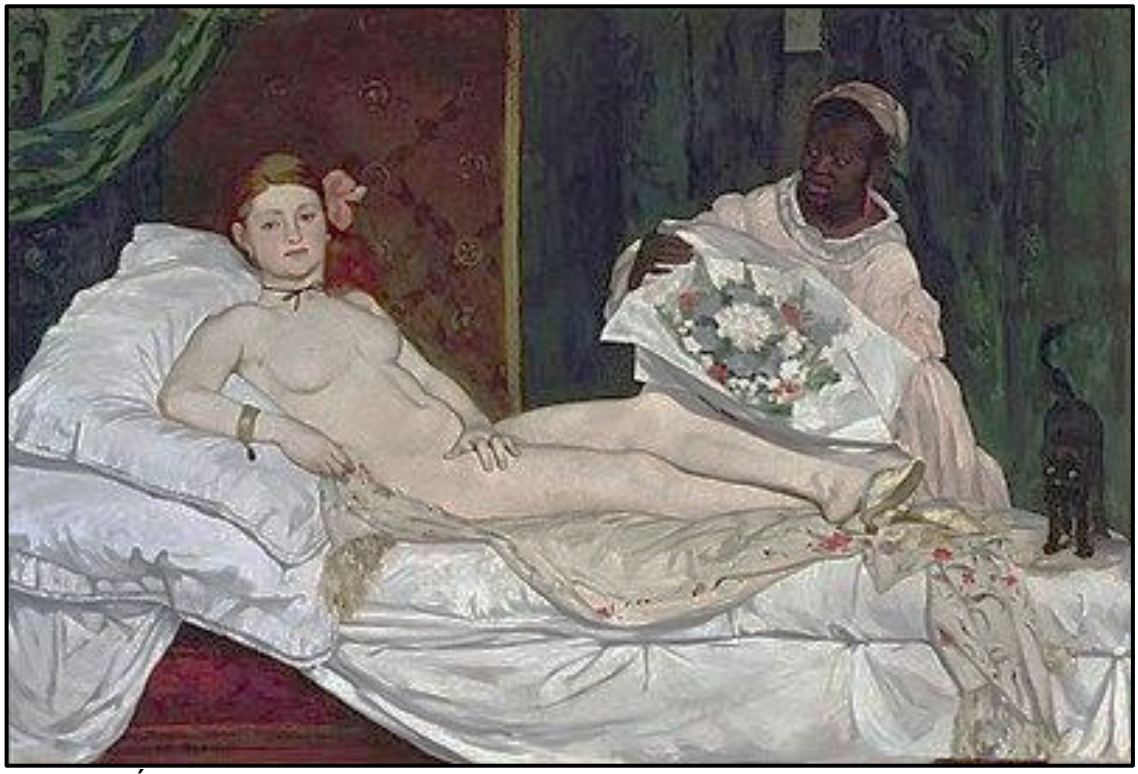
[20]

FIGUUR 2a: Teresa Kutala Firmino, ***Paw Paw II***, gemengde media op doek, 2024.

FIGUUR 2b: Chokwe-kunstenaar, ***Mask (Masker)***, hout en metaal, datum onbekend (Afrika-kuns).

FIGUUR 2c: Édouard Manet, ***Olympia***, olie op doek, 1863–1865 (Europese kuns).

VRAAG 3: SOSIOPOLITIEKE KUNS, WEERSTANDSKUNS VAN DIE 1970's EN 1980's INGESLUIT

Die apartheidsregering het in die 1980's toenemende druk en opposisie ervaar en in 1985 'n noodtoestand afgekondig wat daartoe gelei het dat duisende mense gearresteer, gemartel en doodgemaak is.

FIGUUR 3 beeld geweld gedurende die 1980's in Suid-Afrika uit.

3.1 Bespreek hoe 'Sonnige Suid-Afrika' in FIGUUR 3 uitgebeeld is.

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- 'n Verduideliking van die titel van FIGUUR 3
- Verwringing van menslike figure
- Simboliek van die diere
- Gebruik van rooi
- Getande lyne en tralies
- Hoe die kunswerk die geweld van die 1980's uitbeeld (8)

3.2 Skryf 'n opstel waarin jy die kunswerke van TWEE kunstenaars bespreek wat jy bestudeer het (EEN kunswerk per kunstenaar) waarin hulle sosiopolitieke kwessies van hulle tyd ondersoek.

Neem die volgende in ag:

- Formele kunselemente
- Komposisie
- Media en tegnieke
- Die sosiopolitieke kwessies wat aangeraak is en hoe die kunstenaars hulle besorgdhede deur beeldgebruik oorgedra het (12)

[20]

FIGUUR 3: Sue Coe, ***Welcome to Sunny South Africa (Welkom in Somnige Suid-Afrika)***, gemengde media op papier, 1983.

VRAAG 4: KUNS, KUNSVLYT EN GEESTELIKE WERKE HOOFSAAKLIK UIT LANDELIKE SUID-AFRIKA

Nomkhubulwane beteken 'sy wat die vorm van 'n dier kies'.

Nomkhubulwane is die Zoeloe-godin van reën, die natuur en vrugbaarheid. Sy word beskou as Moeder Aarde wat in staat is om in verskillende tipes diere te verander.

4.1 Beskryf die transformasie van Nomkhubulwane in FIGUUR 4a en 4b.

Jy mag na die volgende riglyne verwys:

- Die vorm wat Nomkhubulwane in elke kunswerk aanneem
- Simbole wat Nomkhubulwane as die Zoeloe-godin van reën, die natuur en vrugbaarheid toon
- Gebruik van lyn en tekstuur
- Media en tegniek (8)

4.2 Skryf 'n opstel oor TWEE landelike Suid-Afrikaanse kunstenaars/ kunsvlytkunstenaars wat jy bestudeer het (EEN kunswerk per kunstenaar) wat tradisionele of kontemporêre kuns, kunsvlyt en/of geestelike werke geskep het.

Jy mag na die volgende riglyne verwys:

- Beskrywing van elke kunswerk
- Enige TWEE formele kunselemente
- Media en tegniek
- Moontlike betekenis/boodskap/funksie (12)

[20]

FIGUUR 4a: Andries Botha, ***Nomkhubulwane***, metaalstruktuur met geweefde motorbande, 2009.

NABY-AANSIG VAN FIGUUR 4a

FIGUUR 4b: Percy Konqobe, ***Nomkhubulwane***, brons, 2020.

VRAAG 5: MULTIMEDIA EN NUWE MEDIA – ALTERNATIEWE KONTEMPORÊRE EN POPULÊRE KUNSVORME IN SUID-AFRIKA

Baie kunstenaars is meer geïnteresseerd in die proses van skilder waar die 'skilderdoek' die rekord is van bewegings wat plaasgevind.

FIGUUR 5a: Jackson Pollock was 'n aksie-skilder van die Abstrakte Ekspressionistiese beweging van die 1950's. Hy het om die skilderdoek beweeg en die doek bedruip en bespat met verf wat daarop geval het volgens die beweging van sy liggaam.

FIGUUR 5b: Robin Rhode is deur BMW uitgenooi om die 2009 BMW Z4 Roadster (motor) te gebruik om 'n kunswerk te maak wat deur filmmaker Jake Scott gedokumenteer is. Rhode het die motor as die skilderkwas gebruik.

5.1 Gebruik die inligting hierbo en bestudeer FIGUUR 5a en 5b om die volgende in 'n opstel te bespreek:

- Wat verstaan jy onder die terme *abstrak* en *ekspressionisme*?
- Waarom is Pollock as 'n 'aksie-skilder' beskryf? Motiveer jou antwoord deur na FIGUUR 5a te verwys.
- Hoe, dink jy, het Rhode die motor gebruik om in FIGUUR 5b te verf?
- Sal FIGUUR 5b as uitvoerende kuns ('performance art') geklassifiseer word?
- Hoe het Pollock Rhode se benadering tot kuns maak, beïnvloed?
- Hoekom, dink jy, is FIGUUR 5b verfilm?
- Is die kunswerk die video, die opvoering of die verf wat op die grond is? Motiveer jou antwoord.
- Wat is die betekenis van die titel, ***Uitdrukking van Vreugde***, in FIGUUR 5b? (10)

5.2 Bespreek enige TWEE kunswerke (EEN kunswerk per kunstenaar) wat van nuwe of alternatiewe media gebruik maak.

Jy mag na die volgende verwys:

- Beskrywing
- Gebruik van materiale
- Boodskap of betekenis (10)

[20]

FIGUUR 5a: Jackson Pollock, ***Convergence (Sameloop)***, olieverf op doek, c. 1952–1955.

FIGUUR 5b: Robin Rhode, ***An Expression of Joy ('n Uitdrukking van Vreugde)***, stilfoto uit 'n video van 'n opvoering, 2009.

Sameloop: samesmelting van twee of meer dinge

VRAAG 6: DEMOKRATIESE IDENTITEIT IN SUID-AFRIKA NÁ 1994

Lesego Seoketsa verken haar identiteit as 'n swart vrou deur haar kuns.

Lesego Seoketsa het gesê: 'Ek het hierdie idees gehad oor my posisie in die wêreld as 'n vrou, en om swart te wees, en om 'n Afrikaan te wees.'

6.1 Verduidelik waarom Seoketsa die ***Vryheidstandbeeld*** in New York, VSA, as 'n bron van inspirasie vir haar Suid-Afrikaanse identiteit gebruik het.

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Die verandering van die kroon in FIGUUR 6a na 'n haarstyl in FIGUUR 6b
- Die gebruik van gesigsverf en uitdrukking in FIGUUR 6b
- Die simboliek van die olielamp en mieliestronk in FIGUUR 6b
- Die verskillende agtergronde in FIGUUR 6a en 6b
- Die identiteit wat Seoketsa in FIGUUR 6b uitdruk
- Hoekom, dink jy, gebruik Seoketsa die Amerikaanse ikoon, die ***Vryheidstandbeeld***, om haar Suid-Afrikaanse identiteit in FIGUUR 6b te ondersoek? (10)

6.2 Bespreek TWEE kunswerke (EEN kunswerk per kunstenaar) wat jy voel demokratiese identiteit in Suid-Afrika verduidelik deur jou keuses te motiveer. (10)
[20]

FIGUUR 6a: Foto, ***The Statue of Liberty (Die Vryheidstandbeeld)***, Verenigde State van Amerika, koperbedekte beeld, c. 1886.

FIGUUR 6b: Lesego Seoketsa, ***Lady Liberty II (Vryheidsdame II)***, kleurfoto, 2020.

VRAAG 7: GESLAGSKWESSIES: MANLIKHEID EN VROULIKHEID

Gedurende apartheid het baie swart mans in die myne gaan werk en hulle gesinne in die tuislande agtergelaat. Vroue het die versorgers van die gesin geword. Dit het geslagte van afwesige vaders geskep.

FIGUUR 7a: Penny Siopis het fotokopieë van 'n vrou, man en kind uit verskillende bronne langs mekaar geplak om te suggereer dat hulle vir 'n foto saam was. Die fotokopieë is oor plastiekkaarte van Afrika geplak om 'n denkbeeldige familieportret te skep.

FIGUUR 7b: Lusanda Ndita het die manlike familielede uit die foto geknip om te wys dat hulle in sy lewe afwesig was.

7.1 Verduidelik hoe die afwesige mans in die kunswerke in FIGUUR 7a en 7b uitgebeeld word.

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Die gebruik van kleur in die kunswerke
- Die figure in FIGUUR 7a en 7b
- Die gebruik van kaarte in FIGUUR 7a
- Uitdrukking en liggaamstaal
- Die titels van FIGUUR 7a en 7b
- Watter effek het 'n afwesige vader op 'n gesin? (10)

7.2 Skryf 'n opstel oor TWEE kunswerke wat jy voel die samelewing se tradisionele norme oor geslag uitdaag.

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Beskrywing van ELKE kunswerk
- Formele kunselemente
- Media en tegniek
- Die geslagskwessies wat ondersoek is (10)

[20]

Tuislande: Die Wet op Swart Tuislandburgerskap het in 1970 swart Suid-Afrikaners van hulle Suid-Afrikaanse burgerskap gestroop en hulle het burgers van die 'tuislande', gebaseer op etnisiteit, geword. Meer as drie miljoen mense is in die tuislande soos die Ciskei, Transkei en Zoeloeland hervestig.

FIGUUR 7a: Penny Siopis, ***Forgotten Family 1 (Vergete Familie 1)***, gemengde media, 1996.

FIGUUR 7b: Lusanda Ndita, ***Indlela Ibomvu (Die Pad is Rooi)***, foto, 2022.

VRAAG 8: ARGITEKTUUR IN SUID-AFRIKA

Romaanse argitektuur (FIGUUR 8a en 8b) is 'n argitektoniese styl van die Middeleeue. Romaanse argitektuur is bekend vir die fortagtige voorkoms met klein venstertjies, dik mure en ronde boë.

Die ***Suid-Afrikaanse Reserwebank***-gebou (FIGUUR 8c) is 'n hoë-sekuriteitsgebou vir die geldvoorraad van Suid-Afrika. Die gebou is ontwerp om maklike toegang tot die gebou te beperk.

Fort: 'n militêre struktuur ontwerp om teen aanvalle te beskerm

8.1 Bespreek hoe die gebou in FIGUUR 8c 'n styl soortgelyk aan Romaanse argitektuur gebruik.

Jy mag na die volgende riglyne verwys:

- Die vorm van die geboue in FIGUUR 8a en 8c
- Die hoogte van die geboue
- Die rede vir die plasing van vensters en ingange in FIGUUR 8a en 8c
- Die kleur van die baksteen en klip in FIGUUR 8a en 8c
- Die funksie van die boë in FIGUUR 8b en 8c
- Hoe sterkte/stewigheid in die gebou in FIGUUR 8c getoon word (10)

8.2 Bespreek TWEE Suid-Afrikaanse geboue wat jy bestudeer het waar die funksie van die gebou 'n rol in die ontwerp daarvan speel.

Jy mag die volgende riglyne gebruik:

- Ontwerp of uitleg van die gebou
- Funksie van die gebou
- Materiale
- Konstruksietegnieke
- Ligging en omgewing (10)

[20]

FIGUUR 8a: Romaanse argitek, ***Conisbrough Castle (Conisbrough-kasteel)***, Engeland, klip, 11de eeu.

FIGUUR 8b: Romaanse argitek, ***The Vault at the Abbey Church of Sainte-Foy, Conques (Die Gewelf van die Abbey-kerk van Sainte-Foy, Conques)***, Frankryk, klip, 11de–12de eeu.

FIGUUR 8c: Co-Arc Architects, ***South African Reserve Bank (Suid-Afrikaanse Reserwebank)***, Johannesburg, bakstene, staal en gepoleerde graniet, 1995.

BINNEAANSIG van FIGUUR 8c

TOTAAL: 100

Kopiereg voorbehou